
**WG Waterzuivering : gecoördineerde visie afvoer
hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater**

1 Situering opdracht inzake uitwerking visie-nota

Conform het CIW werkplan 2006 diende de werkgroep Waterzuivering in uitvoering van de ministeriële omzendbrief (LNM 2005/01 van 23/09/2005) m.b.t. verwerking van bedrijfsafvalwater via de openbare zuiveringsinfrastructuur en het Besluit van de Vlaamse regering van 21/10/2005 over de contractuele sanering van bedrijfsafvalwater op een openbare RWZI een voorstel van afspraken uit te werken:

- inzake mogelijke lozingen van hemelwater en gezuiverd afvalwater in kanalen, waterlopen, grachten..., tegen 28 september 2006;
- inzake de gemeenschappelijke aanpak voor de aanleg van gescheiden rioleringen (met bijhorende buffercapaciteit) op industrieterreinen, tegen 30 november 2006.

Gelet op de samenhang van beide nota's opteerde de werkgroep - na ad hoc overleg op 14 juni 2006 met de waterkwantiteitbeheerders - voor het uitwerken van een gecoördineerde visie met betrekking tot het afvoeren van hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater.

Een eerste ontwerp werd in de werkgroep besproken op 15 september 2006.

Op basis van de opmerkingen en voorstellen werd een aangepast ontwerp besproken en goedgekeurd in de werkgroep van 24 november 2006.

Deze uitgebreide nota wordt in bijlage toegevoegd.

In deze gecoördineerde visie van aanpak wordt tegelijk aangegeven welke actie verder dient ontwikkeld om de vooropgestelde aanpak om zetten.

Deze acties vormen de input voor het CIW Werkplan 2007.

In onderhavige nota worden de essentiële elementen van de in bijlage toegevoegde visie-nota weergegeven.

2 Juridische basis: omzendbrief verwerkbaarheid van afvalwater op RWZI en uitvoeringsbesluit houdende vaststelling van de regels inzake contractuele sanering van bedrijfsafvalwater op een openbare rioolwaterzuiveringsinstallatie

Conform het regeerakkoord werd de omzendbrief d.d. 21/11/2001 in verband met de verwerkbaarheid van afvalwater op RWZI bijgesteld.

Dit resulteerde enerzijds in de nieuwe ministeriële omzendbrief d.d. 23/09/2005 en anderzijds in een Besluit van de Vlaamse Regering d.d. 21/10/2005 houdende vaststelling van de regels inzake contractuele sanering van bedrijfsafvalwater op een openbare rioolwaterzuiveringsinstallatie.

Het besluit geeft uitvoering aan Hoofdstuk XIII 'reorganisatie watersector' van het Programmadecreet van 24/12/04:

- art 67 (bepalingen wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging) belast de Vlaamse Regering met het bepalen van de nadere regels inzake het afsluiten van saneringscontracten door bedrijven, in het bijzonder wat betreft de verwerkbaarheid van het water dat geloosd wordt in een openbare riolering aangesloten op een RWZI;
- art 86 (bepalingen decreet 24.05.2002 betreffende water bestemd voor menselijke aanwending) belast de drinkwatermaatschappijen met de sanering van het door hen geleverde water; onder

saneren definieert het decreet *'het ondernemen van alle acties nodig voor de organisatie en de uitvoering van het opvangen, transporteren, collecteren en zuiveren van het afvalwater'*.

Art.86 bepaalt expliciet dat bij het voldoen aan de saneringsverplichting maximaal aandacht moet worden gegeven aan het rationeel gebruik van drinkwater en aan de afkoppeling, het hergebruik en de infiltratie van regenwater; de Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen met betrekking tot de saneringsverplichting;

Om te voldoen aan de gemeentelijke, respectievelijk bovengemeentelijke saneringsplicht kan een overeenkomst afgesloten worden met de betrokken gemeenten, respectievelijk Aquafin.

In voormeld Besluit wordt inzake de afkoppeling van hemelwater en gezuiverde effluenten door de Vlaamse regering volgende regels vastgesteld :

- *indien de hydraulische impact nefast is voor de werking van de RWZI of indien de hydraulische impact leidt tot veelvuldig overstorten, dienen er maatregelen genomen te worden. De maatregelen omvatten ook een beraad binnen de overheid met betrekking tot alternatieve afvoermogelijkheden kaderend binnen het decreet integraal waterbeleid;*
- *er moet gestreefd worden naar een gemeenschappelijke aanpak om op de industrieterreinen gescheiden rioleringen met bijhorende buffercapaciteit (en inbegrip van maximaal gebruik van hemelwater) te implementeren;*
- *grachten worden ingeschakeld voor de afvoer van hemelwater/ effluenten : vooral grachten langs gewestwegen en provinciale wegen kunnen voor veel bedrijven een oplossing bieden (eventueel na aanpassing aan duikers in functie van afvoerdebieten) voor hun (afval)waterafvoer;*
- *hergebruik van hemelwater/ effluenten wordt gestimuleerd. Wat voor het ene bedrijf of RWZI effluent is kan -al dan niet na verdere behandeling - als goedkope alternatieve waterbron dienen voor andere bedrijven.*

Bij de nadere uitvoering van voormelde regels dient tevens rekening gehouden met:

- enerzijds het Besluit van 20 juli 2006 tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets;
- anderzijds het Besluit van 1 oktober 2004 houdende vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater.

3 Gecoördineerde visie met betrekking tot het afvoeren van hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater.

Het afvoeren van hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater dient gebaseerd te zijn op de doelstellingen van het decreet integraal waterbeleid en de krachtlijnen van de Waterbeleidsnota teneinde de goede toestand van de watersystemen te bereiken en te behouden en het op elkaar afgestemd multifunctioneel gebruik ervan te vrijwaren.

Hierbij moet rekening gehouden worden met de specifieke opdrachten, uitgangspunten en doelstellingen van de betrokken overheden en beheerders.

Als algemeen uitgangsprincipe geldt dat het afvoerprobleem van hemelwater en gezuiverd afvalwater bij voorkeur maximaal aan de bron dient aangepakt en niet mag leiden tot afwenteling van negatieve gevolgen of verantwoordelijkheid.

Het bestaande instrumentenkader (milieuvergunning, bouwvergunning, lozingsmachtiging, watertoets, heffingen, handhaving) dient deze bronaanpak te sturen en te stimuleren en zonodig formeel af te dwingen of financieel aan te moedigen door de kosten die rechtstreeks of onrechtstreeks ontstaan door de afvoer op een redelijke wijze – al dan niet integraal - door te rekenen aan de lozer.

Hierbij moet ook rekening gehouden worden met de financiering van de bagger- en ruimingkosten. Lozingen van hemelwater en effluenten mogen het kostenplaatje niet negatief beïnvloeden.

In voorkomend geval dienen kosten aangerekend te worden aan de 'vervuiler' indien die niet de beoogde bronsanering uitvoert.

Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in de strategie 'vasthouden-bergen-afvoeren' zoals opgenomen in de Vlaamse Waterbeleidsnota, goedgekeurd door de Vlaamse regering op 8 april 2005.

Ze zijn ook uitdrukkelijk in Vlarem als milieuvorwaarden opgenomen en vinden hun weerslag in de regelgeving ruimtelijke ordening, in casu de gewestelijke stedenbouwkundige verordening van 1 oktober 2004.

De afvoer van overtollig hemelwater/bemalingwater en gezuiverd afvalwater kan theoretisch op verschillende manieren gebeuren.

Op basis van een aantal factoren zoals de aan-/afwezigheid van afvoergrachten, de afstand van het gebouw/verharde oppervlakte/installatie tot de verschillende waterlopen, het gemiddelde debiet van de verschillende waterlopen, de waterkwaliteit van het hemel- en gezuiverde afvalwater,... worden voor elke case de theoretische oplossingsrichtingen beperkt tot een aantal praktisch haalbare.

Elk van deze oplossingsrichtingen heeft een aantal voor- en nadelen.

Voor elke specifieke case moet een grondige afweging van de voor- en nadelen de praktisch haalbare oplossingsrichting aangeven.

Indien men het instrument heffingen wil toepassen op het lozen van hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater, moet dit instrument gelden voor alle vormen van afvoerwegen en oppervlaktewateren, waarbij een strengere regeling moet gelden voor die afvoerwegen die hydraulisch en ecologisch het zwaarst belast worden.

4 Saneringaanpak

4.1 Knelpunt-inventarisatie waterzuiveringsinfrastructuur.

Naast het formuleren van krachtlijnen voor een algemene aanpak dient in eerste orde per zuiveringgebied een inventaris van bestaande relevante knelpunten opgemaakt waarin wordt aangegeven welke actoren welke maatregelen dienen te treffen om de hydraulische verstoring van de goede werking van de RWZI en de bevaarbaarheid van de waterwegen op te heffen.

In het kader van de implementatie van de 'kleine Vlarentrein' – waarbij strikte minimale verwijderingpercentages worden opgelegd aan de NV Aquafin – werd reeds een herstelprogramma voor veel RWZI's uitgewerkt én onderworpen aan een openbaar onderzoek in toepassing van het Milieuvergunningendecreet

Deze herstelprogramma's dienen dan ook als centraal uitgangspunt genomen voor het omschrijven van de knelpunten te samen met het beperken van de sedimentlozingen tot na de 'achtergrondwaarden" (de natuurlijke sedimentatie die ontstaat in een waterloop)

De CIW stelt voor dat VMM samen met de waterkwantiteitsbeheerders instaat voor de opmaak van een knelpuntenbestand per zuiveringgebied/RWZI waarin wordt aangegeven welke knelpunten aan de orde zijn en welke actor betrokken is voor de oplossing ervan.

Het bestand dient tevens te voorzien in een opvolgingsrapportering.

De CIW-actoren zorgen voor de aanlevering van de door hen vastgestelde knelpunten voor opname in het bestand: negatief impact overstorten, slibvervuiling door illegale lozingen, hydraulische afvoerproblemen, lekkende riolen, verkeerde aansluitingen op RWA-leidingen, nautische problemen....

Daarbij wordt voorgesteld om de regels van de verordening als uitgangspunt te nemen voor de aanpassing van de Code van goede praktijk inzake de aanleg van rioleringen. Tegelijk wordt voorgesteld om in het kader van de MER-procedure de haalbaarheid van de verordening als te evalueren aspect op te leggen en zonodig in het kader van de milieuvergunning een

haalbaarheidsstudie op te leggen. Er wordt tenslotte voorgesteld om 'een voorstel uit te werken tot efficiënte uitvoering van de algemene bepalingen van Vlarem inzake afkoppeling van hemelwater'.

De CIW Werkgroep waterzuivering wordt belast met de opvolging van de uitwerking van het knelpuntenbestand en de opvolgingsrapportering aan de CIW.

4.2 Sanering aan de bron

Inzake saneringaanpak aan de bron stelt de CIW volgende aanpak voor:

- de uitgangspunten van de gewestelijke stedenbouwkundige verordening worden met een redelijke overgangstermijn ook van toepassing gesteld bij relevante bestaande gebouwen/constructies en verharde oppervlakken (wegen en parkings bij ziekenhuizen, bedrijven, enz...) via de aanpassing van de Vlaremwetgeving en de gewestelijke stedenbouwkundige verordening wordt afgestemd op de beleidsaanpak en de implementatie van het zoningbesluit zodat onder andere het aanleggen van IBA's kan verplicht worden bij het verlenen van de stedenbouwkundige vergunning in zones bestemd voor individuele zuivering;
- in het kader van de MER-procedure dient de haalbaarheid van de bepalingen van de stedenbouwkundige verordening als te evalueren aspect opgelegd;
- in het kader van de milieuvergunning dient zondig een haalbaarheidsstudie met bijhorend uitvoeringsprogramma opgelegd inzake maximaal nuttig gebruik/infiltratie van hemelwater, het hergebruik van gezuiverd afvalwater en de verplicht gebufferde afvoer (met kwaliteitscontrole) van het hemelwater/gezuiverd bedrijfsafvalwater;
- VITO-BBT dient de BBT-studie inzake hergebruik, infiltratie en buffering van hemelwater uit te werken als leidraad voor bedrijven en particulieren;
- de bouw van hemelwaterputten en infiltratievoorzieningen dient verder gestimuleerd bij particulieren via gemeentelijke en de bestaande aanvullende gewestelijke subsidieregeling; ook voor andere afkoppelingswerken op privé-terrein wordt een subsidieregeling uitgewerkt
- het lozen van verstorende hoeveelheden hemelwater op de openbare afvalwaterriolering (verstoring afgestemd op de omschrijving van relevante aangesloten verharde oppervlakte van de stedenbouwkundige verordening) in overgang te onderwerpen aan een afvoerheffing teneinde de verdere lozing te ontmoedigen en/of te beperken;
- hergebruik, infiltratie en buffering van hemelwater bij bedrijven dient verder gestimuleerd via gewestelijke ecologie-investeringsteun;
- in het kader van het zoningbesluit de bestaande riolen in een zuiveringszone C functioneel te evalueren en zondig gelijk te stellen met kunstmatige afvoerwegen voor hemelwater en de lozing van afvalwater via een gescheiden opvang/collectering te organiseren;
- in functie van de bodemsamenstelling, bodemgebruik en topografie van het gebied een richtlijn inzake de bouw van sedimentvangen op te stellen.

De CIW Werkgroep waterzuivering dient:

- een voorstel uit te werken tot efficiënte uitvoering en handhaving van de bepalingen inzake verplichte aansluiting van huishoudelijk afvalwater op de riolering en de afkoppeling van hemelwater van de riolering;
- een geobjectiveerd voorstel van richtinggevende ledigingsdebieten uit te werken voor de lozing van gebufferd hemelwater.

4.3 Aanpak verharde oppervlakken openbaar wegdomein

De verharde grondoppervlakken die tot het “openbaar wegdomein” behoren of die bestemd zijn om ingelijfd te worden bij het openbaar domein, vallen niet onder de toepassing van de stedenbouwkundige verordening.

De diverse bevoegde overheden en instanties dienen ter zake een voorbeeldfunctie na te streven ten aanzien van particulieren en bedrijven.

De CIW stelt voor ook hier het principe van ‘vasthouden/bergen/afvoeren’ in concrete richtlijnen te vertalen:

- eenduidig te omschrijven wat dient verstaan onder ‘openbaar wegdomein’ zodat juridisch duidelijk wordt welke verharde oppervlakken al dan niet uitgesloten zijn van de verplichte naleving van de stedenbouwkundige verordening: wegenis verkavelingen, quid aanpalende openbare parkeergelegenheid, voet- en fietspaden, .. . Ook inzake de problematiek van de sanering van het afvalwater en de afvoer van hemelwater van de militaire domeinen dient duidelijkheid gecreëerd;
- in gebieden waar grote oppervlakten verhard zijn het aanleggen van collectieve gescheiden afvoer van hemelwater (waar mogelijk in open afvoersystemen) te stimuleren met uitbouw van voldoende buffer-, infiltratie- en sedimentvangcapaciteit waar de lokale situatie en de bodemgesteldheid het toelaat;
- Deze aanpak ook bij nieuwe verkavelingen en aanleg/opwaardering van nieuwe/bestaande industrieterreinen als uitgangspunt van toepassing te stellen;
- de verplichte aanleg van een gescheiden riolering ook als ontwerpverplichting te hanteren bij heraanleg van bestaande openbare rioleringen en bij de aanleg/heraanleg van wegenis;
- de achterhaalde Code van goede praktijk – cf. Ministeriële omzendbrief dd.3.07.1996 tot vaststelling van de Code van goede praktijk voor de aanleg van openbare riolen en individuele voorbehandelinginstallaties - dringend te actualiseren zodat er duidelijke richtlijnen zijn inzake noodzakelijke buffercapaciteit, aanleg en onderhoud van grind- en zandvang, noodzaak/onderhoud van KWS-afscheiders, aanleg/inrichting/beheer van infiltratiebekkens, ...

De CIW Werkgroep waterzuivering dient een voorstel tot actualisatie van de Code van goede praktijk uit te werken waarin ook de aanpak van verharde oppervlakken van het openbaar wegdomein wordt opgenomen.

4.4 Aanpak bemalingwater/drainagewater

Inzake bemalingwater/drainagewater geldt - net als voor niet-verontreinigd hemelwater - het algemene uitgangsprincipe dat dit in eerste instantie maximaal nuttig moet gebruikt worden en in tweede instantie indien mogelijk moet worden geïnfiltreerd of gebufferd zodat in laatste instantie slechts een beperkt debiet vertraagd moet worden afgevoerd.

Voor de bronbemalingen dient bij de vergunningsverlening (aktename melding respectievelijk bij het vaststellen van de vergunningsvoorwaarden) uitdrukkelijker toegezien op de correcte naleving van de specifieke voorschriften van Afdeling 5.53.6 van Titel II van het Vlarem.

De CIW stelt voor:

- in de bouwvergunning voor wat betreft de lozing van bemalingwater dit op te nemen in de uit te voeren watertoets en, indien de watertoets positief is, de vergunninghouder er op te wijzen dat mogelijks nog andere vergunningen, machtigingen of toestemmingen nodig zijn;

nota (vervolg)

- uitdrukkelijk in Vlarem als milieuvoorwaarde op te nemen dat de lozing in de openbare gemengde of afvalwaterriolering van drainagewater onder rubriek 53.3 maar kan wanneer het onmogelijk is zich er op een andere wijze van te ontdoen;
- bij de melding respectievelijk bij de beoordeling van de milieuvergunningaanvraag toe te zien op de correcte naleving van de artikel 5.53.6.1.1.;
- onvergunde lozingen op de openbare riolering op te sporen en zonodig te verplichten tot afkoppeling.

De CIW Werkgroep waterzuivering dient de voorgestelde aanpak van bemalingwater/drainagewater verder te concretiseren en voorstellen aan te reiken om bestaande interpretatieve bepalingen eenduidig te formuleren.

5 Regels inzake lozing hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater.

5.1 Afvoer via baangrachten.

Het afstromende hemelwater van wegenis dient bij voorkeur via baangrachten maximaal afgevoerd naar het oppervlaktewater.

Grachten langs gewestwegen en provinciale wegen kunnen – conform het besluit van 21.11.2005 – ook voor de waterafvoer van veel bedrijven een oplossing bieden (eventueel na aanpassingen aan duikers in functie van afvoerdebieten).

De CIW stelt voor:

- op basis van de vastgestelde knelpunten overleg op te starten via het ambtelijk(deel)bekkenoverleg om een oplossing uit te werken voor bestaande versturende aansluitingen van afwateringsgrachten langs gewestwegen, provinciale wegen en gemeentelijke wegen;
- aanvragen tot lozing van gebufferde hemelwaterafvoer, bemalingwater en/of gezuiverd afvalwater in afwateringsgrachten langs gewestwegen en provinciale wegen maximaal toe te laten mits de nodige garanties inzake controle op de naleving van de (vergunde) kwalitatieve parameters en het afstemmen van het (vergunde) debiet op de hydraulische afvoercapaciteit van de gracht en extra sedimentparameters (zwevende stoffen);
- noodzakelijke aanpassingswerken aan de afwateringsgracht om de hydraulische afvoer te vrijwaren dienen zonodig ten laste gelegd van de lozer.

5.2 Afvoer via grachtenstelsel en onbevaarbare waterlopen

De gebufferde afvoer van hemelwater, bemalingwater en gezuiverd afvalwater via geherwaardeerde grachtenstelsels en onbevaarbare waterlopen dient georganiseerd per bekken/deelbekken op basis van een globale aanpak van de waterhuishouding en rekening houdend met de kostenefficiëntie en rationeel grondgebruik.

In het buitengebied en in landbouwgebieden moet het water zoveel mogelijk worden vastgehouden en de waterafvoer vertraagd in overeenstemming met de code van goede landbouwpraktijk.

De CIW stelt voor:

nota (vervolg)

- op basis van de vastgestelde knelpunten overleg op te starten met de beheerder van waterlopen die geheel of gedeeltelijk met een openbare riolering verbonden zijn;
- aanvragen tot lozing van gebufferde hemelwaterafvoer/gezuiverd afvalwater/bemalingwater in onbevaarbare waterlopen maximaal toe te laten mits de nodige garanties inzake controle op de naleving van de (vergunde) kwalitatieve parameters en het afstemmen van het (vergunde) debiet op de feitelijke lozingssituatie en de hydraulische afvoercapaciteit van de waterloop;
- eventuele aanpassingswerken aan de waterloop dienen zonnodig ten laste gelegd van de lozer.

5.3. Afvoer via bevaarbare waterwegen.

Uitgangspunt blijft uiteraard dat – evengoed als voor de lozingen in onbevaarbare waterlopen – de lozing van hemelwater en gezuiverd effluentwater maar kan mits naleving van de randvoorwaarden (voldoende buffercapaciteit, infiltratie, sedimentvang ...) in functie van het vermijden van ongewenste kwantitatieve en nautische effecten in de ontvangende waterloop.

In de praktijk betekent dit dat voor lozingen in onbevaarbare waterlopen meestal strengere randvoorwaarden van toepassing zullen zijn dan voor lozing in bevaarbare waterlopen, alhoewel dit voor bepaalde kanalen evengoed noodzakelijk kan zijn.

Voor elke mogelijke lozingoplossing moet – zoals voorzien in de watertoets - nagekeken worden onder welke voorwaarden een lozing kan gebeuren en dient de beste keuze (o.a. in functie van afstand) gemaakt in functie van de kosten en de effecten op het watersysteem (impact versnelde afvoer).

Uiteraard dient daarbij vanuit preventief oogpunt ook ten gronde rekening gehouden met de negatieve kwalitatieve invloed van lozingen op oppervlaktewater bestemd voor drinkwaterproductie. Dit geldt in het bijzonder voor wat betreft de lozing van gevaarlijke stoffen en/of smaak- en kleurbeïnvloedende stoffen. Deze lozingen mogen geen aantoonbare negatieve invloed hebben op de kwaliteit van het oppervlaktewater ter hoogte van de captatie.

De CIW stelt voor:

- de waterwegbeheerders in een zo vroeg mogelijk stadium te betrekken bij het zoeken naar de meest optimale afvoerweg voor hemelwater, bemalingwater of gezuiverd effluentwater, en bij gelijkwaardige alternatieven te kiezen voor de afvoer naar het oppervlaktewater waar maximaal schadelijke effecten vermeden worden;
- aanvragen tot lozing van gebufferde hemelwaterafvoer/gezuiverd afvalwater in waterwegen maximaal toe te laten mits de nodige garanties inzake controle op de naleving van de (vergunde) kwalitatieve parameters en het afstemmen van het (vergunde) debiet op de feitelijke lozingssituatie en de hydraulische afvoercapaciteit van de waterweg (zie ook onder 4.1). Het sedimentgehalte in suspensie mag niet hoger liggen dan de normale achtergrondwaarden van de betreffende waterweg. Deze waarden worden bepaald op voorstel van de waterwegbeheerder.

5.4. Saneringsaanpak overstorten

De impact van overstorten wordt mede bepaald door het beheer van het riolering/collectorenstelsel.

De CIW stelt voor:

- bij de herziening van de Code van goede praktijk de saneringsaanpak van bestaande overstorten te omschrijven; hierbij moet bijzondere aandacht besteed worden aan de sedimentretentie;

- een prioriteitslijst op te stellen van de te saneren overstorten op basis van kwetsbaarheidklassen en rekening houdende met de technische en economische haalbaarheid en met de instandhoudingsdoelstellingen voor watergebonden habitatklassen en soorten. Deze probleemoverstorten dienen opgenomen in het knelpuntenbestand.

6 Gecoördineerde adviesverlening vergunningaanvragen.

Om de verontreiniging van oppervlaktewater en grondwater door puntbronnen te verminderen en onder controle te houden is de milieuvergunning een centraal instrument. Sanering van de waterbodems heeft immers alleen zin als er tegelijkertijd inspanningen worden geleverd om de vervuilingbronnen te saneren en de sedimenttoevoer te beperken.

In overeenstemming met Vlarem I moet de VMM in haar advies een gemotiveerde beoordeling geven over de verenigbaarheid van de aangevraagde rechtstreekse of onrechtstreekse lozing met de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater en met de geplande of al bestaande zuiveringsinfrastructuur.

De waterkwantiteitbeheerder dient in het kader van de watertoets het kwantitatief impact te evalueren op de ontvangende waterloop of afwateringsgracht en aan te geven onder welke voorwaarden de lozing aanvaardbaar is.

Deze randvoorwaarden dienen in de vergunning verankerd.

Zonodig dient de betrokken waterwegbeheerder in de vergunningcommissie betrokken te worden.

Er dienen duidelijke afspraken gemaakt tussen VMM en de waterkwantiteitbeheerders inzake het afstemmen en integreren van het watertoetsadvies met betrekking tot de aanvaardbaarheid van de lozing.

Desgevallend dient ook aangegeven welk lozingsscenario geschikter wordt geacht zodat zo nodig overleg kan georganiseerd worden met alle betrokken overheden en instanties teneinde zowel inzake lozingsscenario als inzake randvoorwaarden tot een consensus te komen.

Dit overleg moet voorkomen dat lozingen worden vergund waartegen de waterkwantiteitbeheerder beroep dient in te stellen of achteraf de lozing niet zal toelaten.

Het overleg moet er toe leiden dat de vergunningvrager onder de gestelde voorwaarden rechtszekerheid wordt gegeven.

Indien geen consensus wordt bekomen blijft uiteraard de wettelijke beroepsprocedure aan de orde.

De CIW stelt voor:

- in het kader van de vergunningsadvisering duidelijke afspraken te maken met betrekking tot de afstemming en geïntegreerde adviesverlening in het kader van de watertoets;
- een gestructureerd calamiteitenbeleid uit te werken;
- gericht onderzoek uit te voeren naar de kwaliteit van infiltratiewater afkomstig van daken en verharde oppervlakken en remediërende ingrepen om de kwaliteit ervan te verbeteren;
- inzake hemelwater dient een eenduidige omschrijving gegeven aan 'niet verontreinigd hemelwater' en moeten de milieuvoorwaarden voor de lozing of infiltratie ervan worden vastgesteld in deel 6 van Titel II van het Vlarem;
- desgevallend de milieukwaliteitsnormen te evalueren in het kader van de implementatie van de Kaderrichtlijn Water en het Decreet Integraal waterbeheer.

De CIW Werkgroep waterzuivering dient:

nota (vervolg)

- een voorstel uit te werken inzake geïntegreerde afstemming van de adviesverlening in het kader van de watertoets;
- de calamiteitenaanpak verder vorm te geven;
- de milieuvoorwaarden voor de lozing/infiltratie van niet-verontreinigd hemelwater nader te omschrijven.

BESLISSING CIW (vergadering nr 15 van 6 december 2006)

- de CIW hecht goedkeuring aan de gecoördineerde visie met betrekking tot het afvoeren van hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater mits technisch nazicht en mits nader onderzoek van de haalbaarheid van de tekstaanpassingen inzake sedimentvrachten en –parameters binnen de werkgroep Waterzuivering;
- de CIW geeft opdracht aan de werkgroep Waterzuivering om de toegewezen acties uit te werken in uitvoering van het werkplan 2007.

Gecoördineerde visie met betrekking tot het afvoeren van hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater

1. Inleiding

1.1. Decretale aanzet aanpak lozing hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater.

Conform het regeerakkoord werd de omzendbrief d.d. 21/11/2001 in verband met de verwerkbaarheid van afvalwater op RWZI bijgesteld.

Dit resulteerde enerzijds in de nieuwe ministeriële omzendbrief d.d. 23/09/2005 en anderzijds in een Besluit van de Vlaamse Regering d.d. 21/10/2005 houdende vaststelling van de regels inzake contractuele sanering van bedrijfsafvalwater op een openbare rioolwaterzuiveringsinstallatie.

Het besluit geeft uitvoering aan Hoofdstuk XIII 'reorganisatie watersector' van het Programmadecreet van 24/12/04:

-art 67 (bepalingen wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging) belast de Vlaamse Regering met het bepalen van de nadere regels inzake het afsluiten van saneringscontracten door bedrijven, in het bijzonder wat betreft de verwerkbaarheid van het water dat geloosd wordt in een openbare riolering aangesloten op een RWZI;

-art 86 (bepalingen decreet 24.05.2002 betreffende water bestemd voor menselijke aanwending) belast de drinkwatermaatschappijen met de sanering van het door hen geleverde water; onder saneren definieert het decreet '*het ondernemen van alle acties nodig voor de organisatie en de uitvoering van het opvangen, transporteren, collecteren en zuiveren van het afvalwater*'.

Art.86 bepaalt expliciet dat bij het voldoen aan de saneringsverplichting maximaal aandacht moet worden gegeven aan het rationeel gebruik van drinkwater en aan de afkoppeling, het hergebruik en de infiltratie van regenwater; de Vlaamse regering kan nadere regels vaststellen met betrekking tot de saneringsverplichting;

Om te voldoen aan de gemeentelijke, respectievelijk bovengemeentelijke saneringsplicht kan een overeenkomst afgesloten worden met de betrokken gemeenten, respectievelijk Aquafin.

In voormeld Besluit wordt inzake de afkoppeling van hemelwater en gezuiverde effluents door de Vlaamse regering volgende regels vastgesteld :

- *indien de hydraulische impact nefast is voor de werking van de RWZI of indien de hydraulische impact leidt tot veelvuldig overstorten, dienen er maatregelen genomen te worden. De maatregelen omvatten ook een beraad binnen de overheid met betrekking tot alternatieve afvoermogelijkheden kaderend binnen het decreet integraal waterbeleid;*
- *er moet gestreefd worden naar een gemeenschappelijke aanpak om op de industrieterreinen gescheiden rioleringen met bijhorende buffercapaciteit (en inbegrip van maximaal gebruik van hemelwater) te implementeren;*
- *grachten worden ingeschakeld voor de afvoer van hemelwater/ effluents : vooral grachten langs gewestwegen en provinciale wegen kunnen voor veel bedrijven een oplossing bieden (eventueel na aanpassing aan duikers in functie van afvoerdebieten) voor hun (afval)waterafvoer;*
- *hergebruik van hemelwater / effluents wordt gestimuleerd. Wat voor het ene bedrijf of RWZI effluent is kan -al dan niet na verdere behandeling - als goedkope alternatieve waterbron dienen voor andere bedrijven.*

Conform het Besluit gelden deze criteria voor alle bij het afvalwaterbeleid betrokken diensten en instanties als te hanteren regels.

Bij de nadere uitvoering van voormelde regels dient tevens rekening gehouden met:

-enerzijds het Besluit van 20 juli 2006 tot vaststelling van nadere regels voor de toepassing van de watertoets;

-anderzijds het Besluit van 1 oktober 2004 houdende vaststelling van een gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater.

1.2. Algemene doelstellingen inzake aanpak afvoer hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater.

Het Kabinet Leefmilieu gaf opdracht aan de CIW om in de Werkgroep Waterzuivering op basis van overleg met alle betrokken overheden en instanties een globale visie uit te werken inzake een duurzame en pragmatische aanpak van de afvoer van hemelwater, bemalingwater en/of gezuiverd afvalwater.

Deze visie mag zich niet beperken tot lozing van gezuiverd bedrijfsafvalwater maar moet gericht zijn op alle bronnen van ongewenste hydraulische belasting van de afvalwaterstelsels.

Het massaal lozen van hemelwater en gezuiverd afvalwater op de openbare rioleringen leidt tot verregaande verdunning van het RWZI-influent, verminderde zuiveringsresultaten en overmatig lozen van ongezuiverd afvalwater bij zwaar regenweer in oppervlaktewater via de overstorten op het afvoerend stelsel.

Bovendien zorgen korte hevige neerslagbuien al snel voor het overlopen van het rioolstelsel zelf omdat die de plotse massale toevoer van hemelwater niet kunnen verwerken.

In 2003 werd de effluentnormering van de RWZI's ingrijpend verstrengd door het opleggen van minimale verwijderingpercentages voor BZV, CZV, ZS, Nt en Pt met het oog op het verhogen van de zuiveringsefficiëntie, het verder verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater en het voorkomen van verdere vervuiling van de waterbodem.

De haalbaarheid van deze normen wordt echter ten eerste gehypothekeerd door de quasi algemene verdunningsgraad van de RWZI-influenten.

De nodige aandacht zal moet gaan naar de sanering van het bestaande rioleringstelsel dat in zeer veel gevallen onderhevig is aan enerzijds permanente grondwaterverdunning door infiltratie en anderzijds aan lekkage.

Dat zal vooral in het kader van de Code van goede praktijk inzake aanleg en beheer van rioleringen aan bod komen.

Bij ontstentenis van een geschikt oppervlaktewater of afvoerweg voor hemelwater in de directe omgeving worden bedrijven – maar ook particulieren, wegbeheerders, gemeenten, de NV. Aquafin... - geconfronteerd met moeilijkheden op het gebied van de afvoer van hun overtollig hemelwater en/of gezuiverd (bedrijf)afvalwater.

Dit is ook het geval voor de afvoer van bemalingwater, drainagewater....

Oorzaak is veelal dat in het verleden afwateringgrachten zijn gedempt of na inbuizing fungeren als openbare 'gemengde riolering'.

Een kwantitatief zicht op de diverse bronnen van hemelwaterlozingen in het afvalwaterstelsel ontbreekt veelal.

Het is meestal niet bekend wat het aandeel is van enerzijds hemelwater afkomstig van de openbare wegverhardingen, van de particuliere verhardingen en daken, van de verharde oppervlakten van bedrijven en parkings en anderzijds van de directe opname van oppervlaktewater en van grondwater in het afvalwaterstelsel.

Hierdoor is het nemen van gerichte maatregelen niet eenvoudig.

Deze aandelen vertonen ook sterke regionale en lokale verschillen.

De impact van bedrijfslozingen van hemelwater en gezuiverd afvalwater op het rioolstelsel kan lokaal erg beperkt zijn ten opzichte van de totale afvoer van parasitair niet verontreinigd water. In andere regio's met belangrijke bedrijvenconcentraties en/of grote lozers zal hun impact dan weer wel belangrijk zijn.

2. Globale visie

De globale visie dient gebaseerd te zijn op de doelstellingen van het decreet integraal waterbeleid en de krachtlijnen van de Waterbeleidsnota teneinde een goede toestand van de watersystemen te bereiken en te behouden en het op elkaar afgestemd multifunctioneel gebruik ervan te vrijwaren.

Hierbij moet rekening gehouden worden met de specifieke opdrachten, uitgangspunten en doelstellingen van de betrokken overheden en beheerders.

Als algemeen uitgangsprincipe geldt dat het afvoerprobleem van hemelwater en gezuiverd afvalwater bij voorkeur maximaal aan de bron dient aangepakt en niet mag leiden tot afwenteling van negatieve gevolgen of verantwoordelijkheid.

Het bestaande instrumentenkader (milieuvergunning, bouwvergunning, lozingsmachtiging, watertoets, heffingen, handhaving) dient deze bronaanpak te sturen en te stimuleren en zonedig formeel af te dwingen of financieel aan te moedigen door de kosten die rechtstreeks of onrechtstreeks ontstaan door de afvoer op een redelijke wijze – al dan niet integraal - door te rekenen aan de lozer.

Hierbij moet ook rekening gehouden worden met de financiering van de bagger- en ruimingkosten. Lozingen van hemelwater en effluenten mogen het kostenplaatje niet negatief beïnvloeden. In voorkomend geval dienen kosten aangerekend te worden aan de 'vervuiler' indien die niet de beoogde bronsanering uitvoert.

Indien men het instrument heffingen wil toepassen op het lozen van hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater, moet dit instrument gelden voor alle vormen van afvoerwegen en oppervlaktewateren, waarbij een strengere regeling moet gelden voor die afvoerwegen die hydraulisch en ecologisch het zwaarst belast worden.

Overeenkomstig de wet van 26 maart 1971 op de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging is in principe elke lozing, ook van niet-verontreinigd hemelwater, heffingsplichtig: Artikel 35bis. § 3." Voor de toepassing van dit decreet wordt als een aan de heffing onderworpen heffingsplichtige beschouwd, elke natuurlijke of rechtspersoon die op enig ogenblik in het jaar voorafgaand aan het heffingsjaar op het grondgebied van het Vlaamse Gewest water heeft afgenomen van een openbaar waterdistributienet of op dit grondgebied over een eigen waterwinning heeft beschikt of op dit grondgebied water heeft geloosd, ongeacht de herkomst van het water."

In de praktijk wordt de heffing ten aanzien van hemelwater genuanceerder toegepast.

Hemelwater wordt bij het opgenomen water geteld in de volgende drie gevallen:

-het water valt op een bedrijfsterrein en wordt vervuild door in Vlareem als hinderlijk ingedeelde activiteiten - bijvoorbeeld door het wassen van vrachtwagens of de opslag van producten.

In die gevallen wordt het verontreinigd hemelwater als bedrijfsafvalwater beschouwd en moet de lozing ook als dusdanig vergund zijn.

Indien het lozen van verontreinigd hemelwater niet is vergund, dan wordt dit hemelwater ook niet belast. Van zodra de Milieu-inspectie echter een PV heeft opgesteld wegens het lozen van verontreinigd hemelwater zonder vergunning wordt de heffing wel aangerekend.

-het hemelwater wordt opgevangen en gebruikt in het productieproces;

-het hemelwater wordt samen met het ander afvalwater geloosd via de venturi, waarop bemonsteringen plaatsvinden.

Op niet verontreinigd hemelwater wordt geen heffing gevestigd !

Het hemelwaterverbruik wordt als volgt bepaald:

-de opgenomen hoeveelheid is gelijk aan het volume gemeten aan de hand van een debietmeter;

-wanneer de hoeveelheid opgenomen hemelwater niet vastgesteld is door middel van een debietmeter wordt de hoeveelheid onweerlegbaar vermoed gelijk te zijn aan 800 l/m² afspoelbare of vervuilde oppervlakte tenzij de heffingsplichtige aan de hand van de gegevens afkomstig van het Koninklijk Meteorologisch Instituut kan aantonen dat de neerslag kleiner is dan 800 l/m².

Inzake de lozing van niet-verontreinigd hemelwater en/of bemalingwater geldt dat dit in eerste instantie maximaal nuttig moet gebruikt worden en in tweede instantie – indien mogelijk – moet worden geïnfiltreerd of gebufferd, zodat in laatste instantie slechts een beperkt debiet vertraagd moet worden afgevoerd.

Inzake de lozing van gezuiverd bedrijfsafvalwater en stedelijk afvalwater geldt dat dit – indien mogelijk – maximaal dient te worden hergebruikt en zonodig gebufferd geloosd..

Bij bodemsaneringen wordt naast hergebruik ook herinfiltratie van het gezuiverd afvalwater in de bodem gestimuleerd.

Deze uitgangspunten zijn vastgelegd in de strategie ‘vasthouden-bergen-afvoeren’ zoals opgenomen in de Vlaamse Waterbeleidsnota, goedgekeurd door de Vlaamse regering op 8 april 2005.

Ze zijn ook uitdrukkelijk in Vlarem als milieuvorwaarden opgenomen en vinden hun weerslag in de regelgeving ruimtelijke ordening, in casu de gewestelijke stedenbouwkundige verordening van 1 oktober 2004.

Het komt er op aan deze uitgangspunten ook in praktijk om te zetten.

Hemelwater dat afstroomt van daken, parkings en andere niet-vervuilde verharde oppervlaktes is – gezien de relatief hoge zuiverheidsgraad – geschikt om te infiltreren in de bodem (met uitzondering van de beschermingszones van grondwaterwinning voor de drinkwatervoorziening en van de zones met quasi permanente hoge grondwaterstanden) in plaats van af te voeren.

Infiltratievoorzieningen hebben zowel een directe (toevluchtsoord voor planten en diersoorten bij open en onverharde infiltratievoorzieningen en herstel van de basisafvoer naar de rivieren met lagere piekafvoeren) als indirecte (aanvulling grondwatervoorraad) meerwaarde op ecologisch vlak.

Gezien daken niet steeds van natuurlijke materialen zijn gemaakt en parkings en wegen onderhevig zijn aan zwerfvuil en diffuse verontreiniging zal het hemelwater steeds tot op een zekere hoogte vervuild zijn.

Om vervuiling van grondwater/oppervlaktewater te voorkomen dienen maatregelen getroffen om de aanwezige vervuiling zo veel mogelijk vast te houden en/of te verwijderen.

Studies geven aan dat open en onverharde infiltratiebekkens het ontvangende water goed kunnen zuiveren door de werking van bacteriën en door filtratie door de humuslaag van de aanwezige beplanting.

Als preventieve maatregel ter voorkoming aan de bron van overmatige sedimentaanvoer in het ontvangende oppervlaktewater is een sedimentvang (meeste vervuiling is gebonden aan fijne gronddeeltjes en organisch materiaal) en eventueel aanbrengen van adsorberende lagen aangewezen. Indien nodig kan ook een olie-afscheider worden aangelegd.

Sedimentvang voorkomt tevens dichtslempen van het infiltratiebekken.

In heuvelachtig gebied is een zandvang nodig om gronddeeltjes te weerhouden.

Deze aanpak dient pragmatisch toegepast: grachten en/of infiltratievoorzieningen kunnen bij geringe vervuiling ook als sedimentvang ingericht worden.

De afvoer van overtollig hemelwater/bemalingwater en gezuiverd afvalwater kan theoretisch op verschillende manieren gebeuren.

Op basis van een aantal factoren zoals de aan-/afwezigheid van afvoergrachten, de afstand van het gebouw/verharde oppervlakte/installatie tot de verschillende waterlopen, het gemiddelde debiet van de verschillende waterlopen, de waterkwaliteit van het hemel- en gezuiverde afvalwater,... worden voor elke case de theoretische oplossingsrichtingen beperkt tot een aantal praktisch haalbare.

Elk van deze oplossingsrichtingen heeft een aantal voor- en nadelen.

Voor elke specifieke case moet een grondige afweging van de voor- en nadelen de praktisch haalbare oplossingsrichting aangeven.

Hierna wordt ter zake een coherent afwegingskader gegeven.

3. Hydraulische knelpuntanalyse en knelpuntinventarisatie waterzuiveringsinfrastructuur.

Naast het formuleren van krachtlijnen voor een algemene aanpak dient in eerste orde per zuiveringsgebied een inventaris van bestaande relevante knelpunten opgemaakt waarin wordt aangegeven welke actoren welke maatregelen dienen te treffen om de hydraulische verstoring van de goede werking van de RWZI op te heffen.

In het kader van de implementatie van de 'kleine Vlarentrein' – waarbij strikte minimale verwijderingpercentages worden opgelegd aan de NV Aquafin – werd al een herstelprogramma voor veel RWZI's uitgewerkt én onderworpen aan een openbaar onderzoek in toepassing van het Milieuvergunningendecreet

Deze herstelprogramma's dienen dan ook als centraal uitgangspunt genomen voor het omschrijven van de knelpunten.

In deze herstelprogramma's zijn ook de hydraulische knelpunten in het aanvoerende riolerings-/collectorenstelsel opgenomen die de voorbije jaren door VMM op basis van terreinonderzoek werden vastgesteld en in een globaal knelpuntenbestand werden opgenomen.

De CIW stelt voor dat VMM samen met de waterwegbeheerders instaat voor de opmaak van een toegankelijk knelpuntenbestand per zuiveringgebied/RWZI waarin wordt aangegeven welke knelpunten aan de orde zijn en welke actor betrokken is voor de oplossing ervan.

Dit bestand omvat ook de knelpunten inzake sedimentophoging. Zij zijn immers bij de inwerkingtreding van de overstorten een belangrijke bron van sedimentinput in de waterwegen. Dit rechtstreeks via directe lozingen of onrechtstreekse lozingen in het toevoerende stelsel.

Het bestand dient tevens te voorzien in een opvolgingsrapportering.

De CIW-actoren zorgen voor de aanlevering van de door hen vastgestelde knelpunten voor opname in het bestand: negatief impact overstorten, slibvervuiling door illegale lozingen, hydraulische afvoerproblemen, lekkende riolen, verkeerde aansluitingen op RWA-leidingen,....

Bij de oplossingsgerichte aanpak van deze knelpunten gelden met betrekking tot de problematiek van de afvoer van overtollig hemelwater/bemalingwater en gezuiverd afvalwater de hierna vermelde uitgangspunten.

Daarbij wordt voorgesteld om de regels van de verordening als uitgangspunt te nemen voor de aanpassing van de Code van goede praktijk inzake de aanleg van rioleringen. Tegelijk wordt voorgesteld om in het kader van de MER-procedure de haalbaarheid van de verordening als te evalueren aspect op te leggen en zonodig in het kader van de milieuvergunning een haalbaarheidsstudie op te leggen. Er wordt tenslotte voorgesteld om 'een voorstel uit te werken tot efficiënte uitvoering van de algemene bepalingen van Vlarem inzake afkoppeling van hemelwater'.

De CIW Werkgroep waterzuivering wordt belast met de opvolging van de uitwerking van het knelpuntenbestand en de opvolgingsrapportering aan de CIW.

4. Sanering aan de bron

4.1. Aanpak hemelwater gebouwen en verharde oppervlakken.

In voormeld Besluit van de Vlaamse regering dd.21.10.2005 wordt inzake niet-verontreinigd hemelwater bepaald dat:

- dergelijk water niet thuis hoort in de openbare riolering tenzij het technisch niet mogelijk is om de afkoppeling met redelijke kosten door te voeren;
- de gewestelijke stedenbouwkundige verordening onverminderd geldt;
- het algemeen uitgangsprincipe geldt dat dit in eerste instantie maximaal nuttig moet gebruikt worden en in tweede instantie indien mogelijk moet worden geïnfiltreerd of gebufferd zodat in laatste instantie slechts een beperkt debiet vertraagd moet worden afgevoerd.

In overeenstemming met de gewestelijke stedenbouwkundige verordening inzake hemelwaterputten, infiltratievoorzieningen, buffervoorzieningen en gescheiden lozing van afvalwater en hemelwater van 1 oktober 2004 gelden volgende regels:

- bij het bouwen, herbouwen en uitbreiden met meer dan 50m² (horizontale dakoppervlakte) van gebouwen en constructies met een horizontale dakoppervlakte groter dan 75m² is de plaatsing verplicht van een hemelwaterput voor de opvang van het hemelwater, gedimensioneerd conform de

bepalingen van het besluit én voorzien van een operationele pompinstallatie (tenzij gravitaire voeding van de aftappunten wordt toegepast);

-bij het aanleggen of heraanleggen van verharde oppervlakken van meer dan 200m² (behalve bij gebruik van doorlatende verharding zoals steenslagverharding en grastegels of wanneer de oppervlakte afwater naar de onverharde randzone) is de plaatsing verplicht van een infiltratievoorziening gedimensioneerd conform de bepalingen van het besluit (of de plaatsing van een hemelwaterput);

-vertraagde afvoer van hemelwater is verplicht indien geen infiltratie mogelijk is en voor de opvang van verharding voor het gedeelte boven de 1000 m², en is bovendien verplicht bij ligging in beschermingszone 1 of 2 van een drinkwaterwinningsgebied); Dit dient te gebeuren op basis van verplichte buffer (minimaal 400 liter per 20m²) en afvoer via een afvoerbegrenzer (verplichte gescheiden aanvoer tot aan het lozingspunt; maximaal lozingsdebiet van 1500 liter per uur en per 100m², zijnde 41,66 l/s/ha).

-de naleving van de verplichtingen kan zowel via individuele als collectieve voorzieningen gebeuren; -indien een afvoer van hemelwater dient aangelegd te worden moet het overtollige hemelwater minstens tot aan het lozingspunt gescheiden worden afgevoerd;

-lozing van hemelwater op de openbare gemengde riolering kan enkel bij afwezigheid van een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater of een oppervlaktewater waarop met redelijke kosten kan aangesloten worden;

-indien een nieuwe openbare riolering voor de afvoer van afvalwater en hemelwater wordt aangelegd op een plaats waar nog geen riolering aanwezig was, dient de riolering in een gescheiden stelsel te worden aangelegd;

-afwijkingen kunnen enkel door de minister toegestaan worden in het kader van de watertoets waarbij advies van het bekkensecretariaat (of in overgang van de beheerder van de waterloop waarop wordt geloosd) noodzakelijk is.

Het is van belang te benadrukken dat de verordening minimale voorschriften omvat.

Strengere voorschriften kunnen dus altijd opgelegd worden wanneer de omstandigheden dit vereisen.

In de provincie Vlaams-Brabant geldt er een strengere en complexere provinciale stedenbouwkundige verordening, waardoor die *de facto* de gewestelijke verordening vervangt: aansluitingen voor daken en verhardingen kleiner dan 50 m² op riolering worden evengoed verboden, maximalisatie van het hergebruik vanuit hemelwaterputten, infiltratiedebiet en buffervolume van de infiltratievoorziening moeten berekend worden, lozingsdebiet van buffervoorziening wordt beperkt tot 10 l/s/ha voor daken of verhardingen van meer dan 1.000 m².

Met het oog op een betere handhaving zou best gestreefd worden naar éénduidige en algemeen geldende regels die ook controleerbaar zijn.

Dit is cruciaal in het kader van de verdere uitbouw en optimalisatie van de afvalwaterzuivering- en rioleringinfrastructuur.

De waterbeheerders dienen aan te geven of de aangevraagde volumes hemelwater (en/of gezuiverd afvalwater) aanvaardbaar zijn zonder de debiet- en peilregeling van de waterloop en/of kanaal in het gedrang te brengen.

In tegenstelling tot de lozing van bedrijfsafvalwater - waar buffering een afvlakking van gekende piekdebieten dan wel een gespreide/constante lozing beoogt – is bij hemelwater vooral sprake van opvang van piekdebieten.

Aangezien de nodige buffervolumes bepaald worden door de toegelaten doorvoerdebieten en de gekozen terugkeerperiode dient duidelijk te zijn welke richtinggevende waarden worden gehanteerd; -de dimensioneringsnormen van de stedenbouwkundige verordening (na buffering a rato van 400 liter per 20m² of 200m³/ha en na infiltratie) houden in dat op basis van max 1500 liter per uur en per 100m² een ledigingdebiet van maximaal ongeveer 40l/s/ha wordt vooropgesteld;

-in de bestaande Code van goede praktijk werd voor kleinere oppervlakten (van 100m² tot 10 ha) een maximaal toegelaten lozingsdebiet van 10 l/s/ha gehanteerd voor een bui van 20 minuten en een terugkeerperiode van 2 jaar met een noodzakelijk buffervolume van 100 m³/ha

In overstromingsgevoelige gebieden en bij lozing naar een kleinere waterloop werd 5l/s/ha en 150m³/ha vooropgesteld.

Deze uitgangspunten werden ook van toepassing gesteld bij lozing van hemelwater in gemengde rioolstelsels.

-in de studie met het oog op de actualisatie van de Code wordt een meer gediversifieerde aanpak voorgesteld waarbij geopteerd wordt voor een korte ledigingstijd en opwaartse buffer bij lokale problemen om piekafvlakking in het afwaartse watersysteem te bekomen.

Het is duidelijk dat een veralgemening van het minimaal buffervolume van 200 m³/ha in de gewestelijke verordening een verbetering inhoudt ten opzichte van de vroegere Code van goede praktijk (100 à 150 m³/ha).

De vroegere richtwaarden voor de ledigingsdebieten waren dan weer te streng en soms niet praktisch realiseerbaar voor kleinere aangesloten oppervlakken.

Een te klein ledigingsdebiet zorgt voor een te snel vollopen van het buffervolume waarna de overloop in werking treedt en er van debietvertraging geen sprake meer is. Een klein ledigingsdebiet (bv. 5 l/s/ha) zal dus vooral effectief zijn bij de opvang van korte hevige regenbuien, meestal in de zomerperiode, die riolen en grachten doen overlopen.

Een groter ledigingsdebiet belast de ontvangende afvoerweg zwaarder maar is verantwoord om het buffervolume na een regenbui sneller opnieuw beschikbaar te maken.

Grote ontvangende waterlopen hebben zowel een grote opvangcapaciteit als een trage responstijd op neerslag, en het is dus ook verantwoord om grotere ledigingsdebieten naar die waterlopen toe te laten. Een ledigingsdebiet van 40 l/s/ha is echter te groot wanneer hierop een grote verharde oppervlakte is aangesloten die moet afwateren naar een kleine gracht. Veralgemeende toepassing van eenzelfde norm inzake ledigingsdebiet moet dus worden vermeden.

De CIW stelt voor:

-de uitgangspunten van de gewestelijke stedenbouwkundige verordening worden met een redelijke overgangstermijn ook van toepassing gesteld bij relevante bestaande gebouwen/constructies en verharde oppervlakken (wegen en parkings bij ziekenhuizen, bedrijven, enz...) via de aanpassing van de Vlaremwetgeving en de gewestelijke stedenbouwkundige verordening wordt afgestemd op de beleidsaanpak en de implementatie van het zoningbesluit zodat onder andere het aanleggen van IBA's kan verplicht worden bij het verlenen van de stedenbouwkundige vergunning in zones bestemd voor individuele zuivering;

-in het kader van de MER-procedure dient de haalbaarheid van de bepalingen van de stedenbouwkundige verordening als te evalueren aspect opgelegd;

-in het kader van de milieuvergunning dient zonodig een haalbaarheidsstudie met bijhorend uitvoeringsprogramma opgelegd inzake maximaal nuttig gebruik/infiltratie van hemelwater, het hergebruik van gezuiverd afvalwater en de verplicht gebufferde afvoer (met kwaliteitscontrole) van het hemelwater/gezuiverd bedrijfsafvalwater;

-VITO-BBT dient de BBT-studie inzake hergebruik, infiltratie en buffering van hemelwater uit te werken als leidraad voor bedrijven en particulieren;

-de bouw van hemelwaterputten en infiltratievoorzieningen dient verder gestimuleerd bij particulieren via gemeentelijke en de bestaande aanvullende gewestelijke subsidieregeling; ook voor andere afkoppelingssystemen op privé-terrein wordt een subsidieregeling uitgewerkt

-het lozen van verstorende hoeveelheden hemelwater op de openbare afvalwaterriolerings (verstoring afgestemd op de omschrijving van relevante aangesloten verharde oppervlakte van de stedenbouwkundige verordening) in overgang te onderwerpen aan een afvoerheffing teneinde de verdere lozing te ontmoedigen en/of te beperken;

-hergebruik, infiltratie en buffering van hemelwater bij bedrijven dient verder gestimuleerd via gewestelijke ecologie-investeringsteun;

-in het kader van het zoneringsbesluit de bestaande riolen in een zuiveringszone C functioneel te evalueren en zo nodig gelijk te stellen met kunstmatige afvoerwegen voor hemelwater en de lozing van afvalwater via een gescheiden opvang/collectering te organiseren.

-in functie van de bodemsamenstelling, bodemgebruik en topografie van het gebied een richtlijn inzake de bouw van sedimentvangen op te stellen.

De CIW Werkgroep waterzuivering dient:

-een voorstel uit te werken tot efficiënte uitvoering en handhaving van de bepalingen inzake verplichte aansluiting van huishoudelijk afvalwater op de riolering en de afkoppeling van hemelwater van de riolering;

-een geobjectiveerd voorstel van richtinggevend leidinggebieden uit te werken voor de lozing van gebufferd hemelwater in directe relatie met de geactualiseerde Code van goede praktijk.

4.2. Aanpak verharde oppervlakken openbaar wegdomein

De verharde grondoppervlakken die tot het “openbaar wegdomein” behoren of bestemd zijn om ingelijfd te worden bij het openbaar domein, vallen niet onder de toepassing van de stedenbouwkundige verordening.

Gelet op het bepalend negatief effect van de massale afvoer van hemelwater bij regenweer op het collecterings- en RWZI-zuiveringsgebeuren, dient het afstromende hemelwater van wegenis en grootschalige parkings maximaal gescheiden van het afvalwater afgevoerd via een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater (KAH) naar oppervlaktewater.

Conform de definitie van Vlarem II behoren ook de RWA-leidingen – leiding bestemd voor het afvoeren van hemelwater – tot de kunstmatige afvoerwegen voor hemelwater.

Lozing van afvalwater in een KAH moet uitdrukkelijk vergund zijn en voldoen aan de opgelegde voorwaarden die niet minder streng mogen zijn dan de voorwaarden voor lozing in oppervlaktewater.

In voormeld Besluit van de Vlaamse regering dd.21.10.2005 wordt gesteld dat dient gestreefd naar een gemeenschappelijke aanpak om op industrieterreinen gescheiden rioleringen met bijkomende buffercapaciteit (en inbegrip van maximaal hergebruik van het hemelwater) te implementeren.

De diverse bevoegde overheden en instanties dienen ter zake een voorbeeldfunctie na te streven ten aanzien van particulieren en bedrijven.

Conform de stedenbouwkundige verordening dient er op toegezien dat bij de aanleg van nieuwe openbare riolering op een plaats waar nog geen riolering aanwezig was, de riolering in een gescheiden stelsel wordt aangelegd.

Gelet op de aanwezigheid van zand en zwevende stoffen in het afstromende water moet de lozing in een geschikt oppervlaktewater – al dan niet via een geherwaardeerd grachtenstelsel – in ieder geval via een voldoende gedimensioneerd en volgens duidelijke richtlijnen onderhouden sedimentvang gebeuren.

Langs parkings en wegen in landelijk gebied of de stadsrand zijn lijnvormige infiltratievoorzieningen (grachten) zeer geschikt.

Grasbufferstroken, bosbufferstroken en/of moerasbufferstroken langs deze baangrachten zijn belangrijk om vervuilende componenten vast te houden, de afstroming van sediment en andere stofdeeltjes tegen te houden en de verslamping van de grachtbodem te voorkomen.

Dit is zeer belangrijk in landbouwgebieden.

De CIW stelt voor:

-eenduidig te omschrijven wat dient verstaan onder 'openbaar wegdomein' zodat juridisch duidelijk wordt welke verharde oppervlakken al dan niet uitgesloten zijn van de verplichte naleving van de stedenbouwkundige verordening: wegenis verkavelingen, quid aanpalende openbare parkeergelegenheid, voet- en fietspaden, .. Ook inzake de problematiek van de sanering van het afvalwater en de afvoer van hemelwater van de militaire domeinen dient duidelijkheid gecreëerd;

-in gebieden waar grote oppervlakten verhard zijn het aanleggen van collectieve gescheiden afvoer van hemelwater (waar mogelijk in open afvoersystemen) te stimuleren met uitbouw van voldoende buffer-, infiltratie- en sedimentvangcapaciteit waar de lokale situatie en de bodemgesteldheid het toelaat;

-deze aanpak ook bij nieuwe verkavelingen en aanleg/opwaardering van nieuwe/bestaande industrieterreinen als uitgangspunt van toepassing te stellen;

-de verplichte aanleg van een gescheiden riolering ook als ontwerpverplichting te hanteren bij heraanleg van bestaande openbare rioleringen en bij de aanleg/heraanleg van wegenis.

-de achterhaalde Code van goede praktijk – cf. Ministeriële omzendbrief dd.3.07.1996 tot vaststelling van de Code van goede praktijk voor de aanleg van openbare riolen en individuele voorbehandelinginstallaties - dringend te actualiseren zodat er duidelijke richtlijnen zijn inzake noodzakelijke buffercapaciteit, aanleg en onderhoud van grind- en zandvang, noodzaak/onderhoud van KWS-afscheiders, aanleg/inrichting/beheer van infiltratiebekkens, ...

De CIW Werkgroep waterzuivering dient een voorstel tot actualisatie van de Code van goede praktijk uit te werken waarin ook de aanpak van verharde oppervlakken van het openbaar wegdomein wordt opgenomen

De CIW-voorstellen beogen aan te brengen dat ook hier het principe van 'vasthouden/bergen/afvoeren' in concrete richtlijnen dient vertaald

4.3. Aanpak bemalingwater/drainagewater

In voormeld Besluit van de Vlaamse regering dd.21.10.2005 wordt bepaald dat inzake bemalingwater net als voor niet-verontreinigd hemelwater het algemene uitgangsprincipe geldt dat dit in eerste instantie maximaal nuttig moet gebruikt worden en in tweede instantie indien mogelijk moet worden geïnfiltreerd of gebufferd zodat in laatste instantie slechts een beperkt debiet vertraagd moet worden afgevoerd.

Conform Titel I van het Vlarem is een bronbemaling ingedeeld als hinderlijke inrichting onder rubriek 53 in uitvoering van het grondwaterdecreet, naargelang de aard en/of het debiet betreft het een klasse 1,2 of 3.

Voor de bronbemalingen dient bij de vergunningsverlening (akte name melding respectievelijk bij het vaststellen van de vergunningsvoorwaarden) uitdrukkelijker toegezien op de correcte naleving van de specifieke voorschriften van Afdeling 5.53.6 van Titel II van het Vlarem.

Het grondwater van bronbemalingen onder rubriek 53.2 (noodzakelijk voor de verwezenlijking van bouwkundige werken of de aanleg van openbare nutsvoorzieningen moet in overeenstemming met artikel 5.53.6.1.1.§2:

-met toepassing van BBT zoveel mogelijk terug in de grond ingebracht worden buiten de onttrekkingzone via infiltratieputten, infiltratiebekkens of infiltratiegrachten;

-indien infiltratie technisch onmogelijk is mag het water – voor zover geen wateroverlast voor derden ontstaat - geloosd worden in het openbare of private hydrografisch net; in casu in afwateringgrachten, RWA-leidingen, oppervlaktewater;

-lozing in de openbare gemengde of afvalwaterriolering is slechts toegestaan wanneer voormelde afvoer niet kan: volumes van meer dan 10 m³ per uur mogen niet geloosd worden in de openbare riolering aangesloten op een RWZI behoudens uitdrukkelijke schriftelijke toelating van Aquafin.

Het grondwater van draineringen onder rubriek 53.3 (noodzakelijk om het gebruik en/of de exploitatie van cultuurgrond mogelijk te maken of te houden), rubriek 53.4 (bronbemaling noodzakelijk voor de exploitatie van tunnels voor openbare wegen en/of openbaar vervoer) en rubriek 53.5 (bronbemaling noodzakelijk voor gebruik en/of exploitatie van gebouwen of bedrijventerreinen) moet:

- voor zover mogelijk met toepassing van BBT nuttig worden gebruikt;
 - volumes van meer dan 10 m³ per uur mogen niet geloosd worden in de openbare riolering aangesloten op een RWZI behoudens uitdrukkelijke schriftelijke toelating van Aquafin.
- Gelet op het permanente karakter van deze inrichtingen geldt als uitgangspunt dat lozing in de openbare riolering maximaal moet vermeden worden.
Bestaande aansluitingen dienen maximaal afgekoppeld te worden.

Het lozen van ander niet-verontreinigd bemalingwater is weliswaar niet ingedeeld, maar de algemene milieuvoorwaarden van artikel 6.2.1.2.§3 dienen onverminderd nageleefd te worden:

- het bemalingwater dient bij voorkeur in de bodem gebracht;
- wanneer dit redelijkerwijze niet mogelijk is moet het in een KAH (o.a. RWA-leiding) of een oppervlaktewater worden geloosd;
- lozing in de openbare gemengde of afvalwaterriolering is slechts toegestaan wanneer het technisch onmogelijk is zich er op een andere manier van te ontdoen.

In praktijk blijven bovenstaande bepalingen veelal dode letter omdat de interpretatie van begrippen als 'technisch onmogelijk' tot verwarring leidt, niet wordt toegezien op de correcte naleving van de algemene bepalingen en de individuele toepassing veelal zware kostprijsverhogende effecten geeft.

De CIW stelt voor:

- in de bouwvergunning voor wat betreft de lozing van bemalingwater dit op te nemen in de uit te voeren watertoets en, indien de watertoets positief is, de vergunninghouder er op te wijzen dat mogelijks nog andere vergunningen, machtigingen of toestemmingen nodig zijn;
- uitdrukkelijk in Vlarem als milieuvoorwaarde op te nemen dat de lozing in de openbare gemengde of afvalwaterriolering van drainagewater onder rubriek 53 maar kan wanneer het onmogelijk is zich er op een andere wijze van te ontdoen;
- bij de melding respectievelijk bij de beoordeling van de milieuvergunningaanvraag toe te zien op de correcte naleving van de artikel 5.53.6.1.1.;
- onvergonde lozingen op de openbare riolering op te sporen en zonodig te verplichten tot afkoppeling.

De CIW Werkgroep waterzuivering dient de voorgestelde aanpak van bemalingwater/drainagewater verder te concretiseren en voorstellen aan te reiken om bestaande interpretatieve bepalingen eenduidig te formuleren.

5. Lozing in baangrachten

Het afstromende hemelwater van wegenis dient bij voorkeur via baangrachten maximaal afgevoerd naar het oppervlaktewater.

Dit uitgangspunt werd ook reeds uitdrukkelijk in de nog vigerende ministeriële omzendbrief dd.31.07.1996 weergegeven: *'Ten overvloede weze benadrukt dat in Vlarem II uitdrukkelijk de afwatering van wegenis wordt begrepen. Het lozen van niet-verontreinigd hemelwater in de openbare riolering is weliswaar een niet ingedeelde activiteit, maar moet wel conform art.6.2.1.2.§2 gebeuren'*.

Overeenkomstig art.6.2.1.2.§2 is het verboden hemelwater te lozen in de openbare riolering wanneer het technisch mogelijk of noodzakelijk is dit hemelwater gescheiden van het afvalwater te lozen in een oppervlaktewater of een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater.

Tegelijk werd bepaald dat de lozing van huishoudelijk afvalwater in de gewone oppervlaktewateren of in een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater verboden is wanneer de openbare weg van openbare riolering voorzien is.

Uit het VMM-knelpuntenbestand blijkt dat de aansluiting van baangrachten op de openbare riolering een acuut probleem is.

Hier geldt zeker het uitgangspunt dat de betrokken wegbeheerders een oplossing dienen uit te werken.

In voormeld Besluit van de Vlaamse regering dd.21.10.2005 wordt bepaald dat 'grachten dienen ingeschakeld voor de afvoer van hemelwater/effluënten: vooral grachten langs gewestwegen en provinciale wegen kunnen voor de waterafvoer van veel bedrijven een oplossing bieden (eventueel na aanpassingen aan duikers in functie van afvoerdebieten).

Dit is tot op heden maar in een beperkt aantal gevallen doorgevoerd.'

Dit uitgangspunt doet uiteraard geen afbreuk aan het uitgangsprincipe inzake 'vasthouden/bergen/afvoeren': het beoogt enkel aan te geven dat voor het afvoeren grachten dienen ingeschakeld te worden.

Bij lozing van gezuiverd afvalwater dient het vergund debiet afgestemd op de hydraulische afvoercapaciteit van de gracht/RWA-leiding.

Zonodig kan opgelegd worden dat:

-de lozing gespreid dient te worden met een maximum-uurdebiet

-buffercapaciteit dient voorzien om bij 'zwaar regenweer' de lozing tijdelijk stop te zetten.

Naar analogie met de aanpak om het ecologisch transport via de openbare riolering te vrijwaren dient het dimensioneren van de buffer gebaseerd op het vergunde dagdebiet, dat maximaal 1,5 keer het normaal geloosde dagdebiet mag zijn.

Met deze aanpak kan het gebufferde bedrijfsafvalwater over 2 dagen geloosd worden.

De CIW stelt voor:

-op basis van de vastgestelde knelpunten overleg op te starten via het ambtelijk (deel)bekkenoverleg om een oplossing uit te werken voor bestaande versturende aansluitingen van afwateringsgrachten langs gewestwegen, provinciale wegen en gemeentelijke wegen;

-aanvragen tot lozing van gebufferde hemelwaterafvoer, bemalingwater en/of gezuiverd afvalwater in afwateringsgrachten langs gewestwegen, provinciale en gemeentelijke wegen maximaal toe te laten mits de nodige garanties inzake controle op de naleving van de (vergunde) kwalitatieve parameters en het afstemmen van het (vergunde) debiet op de hydraulische afvoercapaciteit van de gracht;

-noodzakelijke aanpassingswerken aan de afwateringsgracht om de hydraulische afvoer te vrijwaren dienen zonodig ten laste gelegd van de lozer;

6. Lozing in onbevaarbare waterlopen

Uit het VMM-knelpuntenbestand blijkt dat – in een beperkt aantal gevallen - de aansluiting van de beek op de openbare riolering een acuut probleem is.

Heel wat waterlopen zijn ook in de loop der tijden (deels of geheel) ingebuisd – meestal omwille van geurhinder – en vaak zelfs opgenomen in het geheel van het rioleringsstelsel.

De afwaartse waterloop is daardoor vaak niet meer als zodanig herkenbaar of traceerbaar.

Hier geldt zeker het uitgangspunt dat de betrokken beheerder voor gesignaleerde relevante knelpunten in samenspraak een oplossing dient uit te werken.

De gebufferde afvoer van hemelwater en gezuiverd afvalwater via geherwaardeerde grachtenstelsels en onbevaarbare waterlopen dient georganiseerd per bekken/deelbekken op basis

van een globale aanpak van de waterhuishouding en rekening houdend met de kostenefficiëntie en rationeel grondgebruik.

In het buitengebied en in landbouwgebieden moet het water zoveel mogelijk worden vastgehouden en de waterafvoer vertraagd in overeenstemming met de code van goede landbouwpraktijk.

De CIW stelt voor:

-op basis van de vastgestelde knelpunten overleg op te starten met de beheerder van waterlopen die geheel of gedeeltelijk met een openbare riolering verbonden zijn;

-aanvragen tot lozing van gebufferde hemelwaterafvoer/gezuiverd afvalwater in onbevaarbare waterlopen maximaal toe te laten mits de nodige garanties inzake controle op de naleving van de (vergunde) kwalitatieve parameters en het afstemmen van het (vergunde) debiet op de feitelijke lozings situatie en de hydraulische afvoercapaciteit van de waterloop;

-eventuele aanpassingswerken aan de waterloop dienen zonodig ten laste gelegd van de lozer;

7. Lozing in bevaarbare waterwegen

Uitgangspunt blijft uiteraard dat – evengoed als voor de lozingen in onbevaarbare waterlopen – de lozing van hemelwater, bemalingwater en gezuiverd effluentwater maar kan mits naleving van de randvoorwaarden (voldoende buffercapaciteit, infiltratie...) in functie van het vermijden van ongewenste kwantitatieve effecten in de ontvangende waterloop.

In de praktijk betekent dit dat voor lozingen in onbevaarbare waterlopen meestal strengere randvoorwaarden van toepassing zullen zijn dan voor lozing in bevaarbare waterlopen, alhoewel dit voor bepaalde kanalen evengoed noodzakelijk kan zijn.

Aangezien de sedimentaangroei voor de waterwegen een groter probleem is dan voor het onbevaarbaar stelsel, moeten er strengere normen ter zake gehanteerd worden

Voor elke mogelijke lozingoplossing moet – zoals voorzien in de watertoets - nagekeken worden onder welke voorwaarden een lozing kan gebeuren en dient de beste keuze (o.a. in functie van afstand) gemaakt in functie van de kosten en de effecten op het watersysteem (impact versnelde afvoer).

Uiteraard dient daarbij vanuit preventief oogpunt ook ten gronde rekening gehouden met de negatieve kwalitatieve invloed van lozingen op oppervlaktewater bestemd voor drinkwaterproductie.

Dit geldt in het bijzonder voor wat betreft de lozing van gevaarlijke stoffen en/of smaak- en kleurbeïnvloedende stoffen.

Deze lozingen mogen geen aantoonbare negatieve invloed hebben op de kwaliteit van het oppervlaktewater ter hoogte van de captatie.

De CIW stelt voor:

-de waterwegbeheerders in een zo vroeg mogelijk stadium te betrekken bij het zoeken naar de meest optimale afvoerweg voor hemelwater, bemalingwater of gezuiverd effluentwater, en bij gelijkwaardige alternatieven te kiezen voor de afvoer naar het oppervlaktewater waar maximaal schadelijke effecten vermeden worden; dit mits maximale reductie van de sedimentaangroei. De gemeten waarden in het toevoerend stelsel mogen niet hoger liggen dan de natuurlijke achtergrondwaarden van de waterweg. In gezamenlijk overleg zullen hiertoe de passende parameters en richtwaarden per typologie worden voorgesteld;

-aanvragen tot lozing van gebufferde hemelwaterafvoer/gezuiverd afvalwater/bemalingwater in waterwegen maximaal toe te laten mits de nodige garanties inzake controle op de naleving van de (vergunde) kwalitatieve parameters en het afstemmen van het (vergunde) debiet op de feitelijke lozings situatie en de hydraulische afvoercapaciteit van de waterweg (zie ook onder 4.1).

8. Waterkwaliteitsaspecten

Om de verontreiniging van oppervlaktewater en grondwater door puntbronnen te verminderen en onder controle te houden is de milieuvergunning een centraal instrument.

Sanering van de waterbodems heeft immers alleen zin als er tegelijkertijd inspanningen worden geleverd om de vervuiliingsbronnen te saneren en de sedimenttoevoer te beperken.

Ook het opsporen van relevante niet vergunde lozingen is een prioritair gegeven.

In overeenstemming met Vlarem I moet de VMM in haar advies een gemotiveerde beoordeling geven over de verenigbaarheid van de aangevraagde rechtstreekse of onrechtstreekse lozing met de kwaliteit van het ontvangende oppervlaktewater en met de geplande of al bestaande zuiveringsinfrastructuur.

De voorgestelde effluentnormering moet afgestemd zijn op de in de bijlage 2.3 van Vlarem II vastgestelde milieukwaliteitsnormen voor het ontvangende oppervlaktewater:

-indien nodig om de geldende milieukwaliteitsnorm te bereiken kunnen mits motivering via bijzondere voorwaarden emissiegrenswaarden worden opgelegd die strenger zijn dan de algemene of sectorale voorwaarden – cf art 5.3.2.4. en art 3.3.0.1. van Vlarem II;

-vergunningmatig werd een lozingsverbod enkel vastgesteld voor de lozing van RWZI-effluent in een oppervlaktewater aangeduid als zwemwater – cf art.5.3.1.3.§5 van Vlarem II

-in het decreet op het natuurbehoud werd bepaald dat het verboden is afvalwater te lozen in natuureservaten;

– er dienen dus steeds de toepasselijke effluentnormen vastgesteld;

-de voorwaarden voor lozing van bedrijfsafvalwater in een KAH of in een RWA-leiding mogen niet minder streng zijn dan voor het lozen in oppervlaktewater;

-lozingen in grondwater zijn specifiek geregeld.

De Vlarem milieukwaliteitsnormen voor infiltratie naar het grondwater (lozen naar of kunstmatig aanvullen van grondwater) zijn nog steeds dezelfde als deze voor drinkwater. Dit is in de praktijk zelden realiseerbaar of relevant.

Nu de gewestelijke stedenbouwkundige verordening een infiltratieverplichting van hemelwater afkomstig van daken en verharde oppervlakken omvat, is er een spanningsveld ontstaan tussen deze twee wetgevingen dat dringend moet opgelost worden.

Op basis van wetenschappelijk gefundeerde informatie moet in uitvoering van de Kaderrichtlijn Water en het decreet Integraal waterbeheer zowel een bijsturing van de Vlarem milieukwaliteitsnormen als richtlijnen voor een verstrenging en verduidelijking van de infiltratievoorwaarden overwogen worden.

De waterkwantiteitbeheerder dient in het kader van de watertoets het kwantitatief impact te evalueren op de ontvangende waterloop of afwateringsgracht en aan te geven onder welke voorwaarden de lozing aanvaardbaar is.

Deze randvoorwaarden dienen in de vergunning verankerd.

Zonodig dient de betrokken waterwegbeheerder in de vergunningcommissie betrokken te worden.

Er dienen duidelijke afspraken gemaakt tussen VMM en de waterkwantiteitbeheerders inzake het afstemmen en integreren van het watertoetsadvies met betrekking tot de aanvaardbaarheid van de lozing.

Desgevallend dient ook aangegeven welk lozingsscenario geschikter wordt geacht zodat zo nodig overleg kan georganiseerd worden met alle betrokken overheden en instanties teneinde zowel inzake lozingsscenario als inzake randvoorwaarden tot een consensus te komen.

Dit overleg moet voorkomen dat lozingen worden vergund waartegen de waterkwantiteitbeheerder beroep dient in te stellen of achteraf de lozing niet zal toelaten.

Het overleg moet er toe leiden dat de vergunningvrager onder de gestelde voorwaarden rechtszekerheid wordt gegeven.

Indien geen consensus wordt bekomen blijft uiteraard de wettelijke beroepsprocedure aan de orde.

Belangrijk daarbij is tevens het organiseren van een doeltreffend calamiteitenbeheer: hierbij dient vorm gegeven aan een gericht beleid van noodaansluitingen van zelfzuiverende bedrijven – waar mogelijk - op de bestaande openbare waterzuiveringsinfrastructuur.

Via automatische afsluiters kan aldus een lozing in waterloop/kanaal of grondwater ogenblikkelijk stopgezet worden en zal getracht worden via ingrepen op de RWZI de negatieve effecten op het oppervlaktewater te minimaliseren.

Deze calamiteitenaansluitingen dienen gekaderd in de decretaal ingestelde saneringscontracten die Aquafin onder toezicht van de VMM als economisch/ecologische toezichthouder met bedrijven kan afsluiten.

Alternatief is het opleggen van buffer/calamiteitenbekkens door het bedrijf zelf.

In voormelde Code van goede praktijk werd bij ministeriële omzendbrief als interpretatie van verontreinigd versus niet-verontreinigd hemelwater bepaald dat 'tenzij door de mens via vergunningsplichtige ingedeelde activiteiten stoffen aan het hemelwater worden toegevoegd kan het hemelwater als niet-verontreinigd worden beschouwd'.

Het lijkt aangewezen om deze – of een aangepaste definitie – expliciet in Vlarem op te nemen.

In geval van overschrijding van de kwantiteits en/of kwaliteitsparameters dient het bedrijf het verontreinigde hemel- en effluentwater zelf tijdelijk op te vangen in opslagtanks en/of bekkens of mits goedkeuring tijdelijk in het rioleringsnetwerk te sturen.

De CIW stelt voor:

-in het kader van de vergunningsadviesing duidelijke afspraken uit te werken tussen VMM en waterkwantiteitsbeheerders teneinde te komen tot een geïntegreerde afstemming van de adviesing in het kader van de watertoets;

-een gestructureerd calamiteitenbeleid uit te werken;

-gericht onderzoek uit te voeren naar de kwaliteit van infiltratiewater afkomstig van daken en verharde oppervlakken en remediërende ingrepen om de kwaliteit ervan te verbeteren;

-inzake hemelwater dient een eenduidige omschrijving gegeven aan 'niet verontreinigd hemelwater' en moeten de milieuvoorwaarden voor de lozing of infiltratie ervan worden vastgesteld in deel 6 van Titel II van het Vlarem;

-de milieukwaliteitsnormen te evalueren in het kader van de implementatie van de Kaderrichtlijn Water en het Decreet Integraal waterbeheer.

De CIW Werkgroep waterzuivering dient:

-een voorstel uit te werken inzake geïntegreerde afstemming van de adviesverlening in het kader van de watertoets;

-de calamiteitenaanpak verder vorm te geven;

-de milieuvorwaarden voor de lozing/infiltratie van niet-verontreinigd hemelwater nader te omschrijven.

9. Saneringsaanpak overstorten

In omzetting van de bepalingen van de Europese richtlijn stedelijk afvalwater werd in art.2.3.6.3. van Titel II van het Vlarem bepaald dat de opvangsystemen voor stedelijk afvalwater moeten worden ontworpen, gebouwd en onderhouden overeenkomstig de beste beschikbare technieken ten aanzien van:

-volume en eigenschappen van het stedelijk afvalwater;

-voorkoming van lekkages;

-bepierking van verontreiniging van de ontvangende wateren door overstorting van hemelwater;

-voorkoming van sedimentaangroei.

Bedoelde BBT werd beschreven in voormelde Code van goede praktijk.

Uitgangspunt is dat er dient gedimensioneerd in functie van een maximale overstortfrequentie van 7 dagen per jaar.

De impact van overstorten wordt mede bepaald door het beheer van het riolering/collectorenstelsel.

In de herwerkte Code dienen duidelijk richtlijnen ter zake geformuleerd.

In deze Code werd aangegeven in welke waterlopen geen overstort mag gebeuren.

Ingevolge nieuwe Vlaamse en Europese regelgeving dient deze aanpak aangepast:

-volgens het decreet op het natuurbehoud mag er geen lozing van afvalwater meer gebeuren in natuurresevaten;

-het Vlaams Ecologisch Netwerk – het VEN – bepaalt dat er geen nieuwe overstorten mogen komen op waterlopen die behoren tot het VEN;

-in uitvoering van de Habitatrichtlijn (RL 92/43/EEG) besliste de Vlaamse regering op 4.05.2001 dat aangeraden wordt om in de 38 aangeduide gebieden geen overstorten meer te laten gebeuren.

In de studie ter voorbereiding van de nieuwe Code worden maatregelen en criteria voor verschillende kwetsbaarheidklassen gehanteerd:

-ecologisch uiterst kwetsbare waterlopen: in principe geen overstorten. Geen overstorten betekent concreet dat alle bestaande en nieuwe rioleringen in de betrokken gebieden als 2DWA-stelsel dienen te worden (her)aangelegd.

-ecologisch kwetsbare waterlopen: in eerste instantie dient onderzocht of de overstortlocatie kan worden verplaatst naar een waterloop met een lagere kwetsbaarheid; maximaal 7 dagen per jaar met overstorting via een bergbezinkbekken of verbeterd overstort;

-ecologisch strategisch belangrijke oppervlaktewateren

-andere oppervlaktewateren: maximale overstortfrequentie van gemiddeld 10 dagen met overstorting per jaar

De CIW stelt voor:

-bij de herziening van de Code van goede praktijk de saneringsaanpak van bestaande overstorten te omschrijven;

- een prioriteitslijst op te stellen van de te saneren overstorten op basis van kwetsbaarheidklassen en rekening houdende met de technische en economische haalbaarheid en met de instandhoudingsdoelstellingen voor watergebonden habitatklassen en soorten.

Deze probleemoverstorten dienen opgenomen in het knelpuntenbestand.